

κόμη εἰς τὰς 11 Δεκεμβρίου. . . Ἀπὸ τῶρα ἕως εἰς τὰς 6 Ἰανουαρίου, ἔχω ἀκόμη εἰκοσιεξή-μέρας ἐμπρός μου.

(Ludovic Halévy)

A. Π. Κ.

ΑΝΑΔΕΚΤΑ

Χειρόκτια. — Ἱστορία ἀρχαία. — Ῥωμαῖκοι χρόνοι. — Ἱπποτικὸι χρόνοι. — Χειρόκτια τῆς Φλωρεντίας. — Γαλλικὰ χειρόκτια. — Τὰ χειρόκτια ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις.

Ἡ χρῆσις τῶν χειροκτιῶν εἶνε σήμερον τοσοῦτον πάγκοινος, ὥστε οὐχὶ ἀκαταλλήλως δυνάμεθα νὰ χαράξωμεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινα ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῶν περιβλημάτων τούτων τῆς χειρὸς.

Ποία γυνή, ποῖος πρῶτος ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐνέδυσεν τὴν χεῖρά του καὶ περιεκάλυψε τοὺς δακτύλους του δι' εὐκάμπτου δορᾶς ζώου ἢ διὰ μαλακοῦ ὑφάσματος ἐξ ἐρίου; ἐξ ἀνάγκης ἀρά γε ἀνεκαλύφθησαν τὰ πρῶτα χειρόκτια ἢ ἡ κομψότης μόνη ἐπενόησε ταῦτα; Ζητήματα ἄλυτα.

Γινώσκωμεν ὅτι οἱ ἀνθρωποὶ ἔφερον χειρόκτια καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς ἀρχαιστάτους χρόνους. Ὁ προφητᾶναξ Δαυὶδ ἐν τινι ψαλμῷ λέγει ὅτι θὰ ῥίψῃ τὸ χειρόκτιόν του κατὰ πρόσωπον Ἐδώμ. Ἡ αὐτὴ λέξις ἀνευρίσκεται ἐν τῇ ἁθῶα ἱστορίᾳ τῆς Ροῦθ, ἐν τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ.

Ὁ Ὀμηρος περιγράφων τὸ γῆρας τοῦ Λαερτίου, παριστᾷ ἡμῖν τὸν πρεσβύτην, ἐνῶ φευτεύ τὸν πλούσιον ἀγρόν του, ἔχοντα προφυλαγμένας τὰς χεῖρας του, ἵνα μὴ αἱ ἀκανθαὶ σχίζωσι τὰς σάρκας του.

«Περὶ κνήμησι βοείας κνημίδας ραπτὰς δέδετο, . . .
χειρῖδάς τ' ἐπὶ χερσὶ βᾶτων ἕνεκα 1».

Ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς ἐκφυλίσεως τῶν Περσῶν, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου, μετὰ λεπτομερείας ἀναφέρει περὶ χειροκτιῶν.

«Οἱ λαοὶ, λέγει, μὴ νομίζοντες ἀρκετὸν νὰ προφυλάττωσιν ἐκ τοῦ ἀέρος μόνον τὸ σῶμά των, τοὺς πόδας των καὶ τοὺς βραχίονάς των, καλυπτουσι καὶ αὐτοὺς τοὺς δακτύλους διὰ πολυτίμων μηλωτῶν».

Τὰ ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος περιγραφόμενα χειρόκτια ἐχρησίμευον μόνον πρὸς προφύλαξιν ἐκ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἦσαν δηλαδὴ ἐξευρημένα χάριν καλλωπισμοῦ καὶ φιλαρσευείας.

Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις τὰ χειρόκτια ἦσαν ἐν μεγίστῃ χρῆσει. Ὁ Οὐάρρων, ἀξιωματικὸς τοῦ Πομπηίου, ἐν τῷ συγγράμματί του «Περὶ τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς» προτρέπει νὰ συλλέγωσι τὰς ἐλαίας διὰ γυμνῆς τῆς χειρὸς. «Οἱ καρποὶ οὗτοι, λέγει, οὕτω συλλεγόμενοι διατηροῦσι τὴν

γεῦσιν, ἢν ἀποβάλλουσι λαμβανόμενοι διὰ χειρὸς περιβεβλημένῃς χειρόκτια».

Ὁ Ἀθήναιος διηγεῖται, ὅτι περίφημὸς τις λαίμαργος, προσκαλούμενος εἰς δεῖπνον, περιεβάλλετο τὰς χεῖρας διὰ χειροκτιῶν, διότι τοιοῦτοτρόπως ἐλάμβανε κζιοντα ἔτι τὰ τεμάχια τῶν ἐδεσμάτων καὶ προηγεῖτο οὕτω τῶν λοιπῶν συνδαιτυμόνων τῶν ἐπίσης λαϊμάργων καὶ ἔμπλεων ὀρέξεως ὡς αὐτός.

Φαίνεται ἐκ τούτων ὅτι ἐν τε ταῖς Ἀθήναις καὶ τῇ Ῥώμῃ τὸ φέρειν χειρόκτια ἦτο σημεῖον πολυτελείας καὶ κομψότητος· ὁ συρμὸς ὅμως ὠφέλησε πολλάκις τὴν ἐπιστήμην· παράδειγμα δ' ἔστω ὁ γραμματεὺς Πλινίου τοῦ πρεσβυτέρου, ὅστις κατὰ τὴν ἔκκρηξιν τοῦ Βεσουβίου, ἐνῶ ὁ σοφὸς κύριός του ὑπηγόρευεν αὐτῷ τὰ συμβαίνοντα, περιεβλήθη τὰ χειρόκτιά του. Ἄνευ τῆς προφυλάξεως ταύτης πῶς θὰ ἠδύνατο ἐν τῷ μέσῳ τῆς βροχῆς τοῦ θεοῦ καὶ τῆς τέφρας νὰ γράψῃ; Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ ἱστορία τῶν χειροκτιῶν ἐκλείπει ἐν τῷ σκότει τῶν αἰῶνων. Μόλις κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα ἀνευρίσκωμεν ταῦτα ἐν κοινῇ χρῆσει. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ περιβλήμα τοῦτο ἐχρησίμευεν εἰς ἐνδειξιν περιφρονήσεως, προκλησεως, στόλισμα ἐπιζήτητον ὑπὸ τῶν ἱπποτῶν τῶν φίλων τῶν κυριῶν.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ Ἀπλοῦ τὸ ἱεροσυμβούλιον τῆς Αἰχ συνεζήτησε τὸ θέμα τῶν χειροκτιῶν, καὶ ἀπεφάσισεν ἵνα οἱ καλόγηροι φέρωσι χειρόκτια μόνον ἐκ δορᾶς προβάτων.

Κατὰ τὴν στέψιν τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας εὐλογοῦντο τὰ χειρόκτια, ἡ δὲ συνήθεια αὕτη κατὰ τὸν Φαβιέρον παρελήφθη ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, ἔθνα οἱ ἱπποτικώτατοι Καλίφαι εἰς τὰ ὑψίστα ἀνερχόμενοι ἀξιώματα ἐλάμβανον πρὸς ἐνδειξιν τούτου ζευγὸς χειροκτιῶν.

Ῥίπτω τὸ χειρόκτιον, σημαίνει προκαλῶ τὸν ἀντίπαλον εἰς μονομαχίαν· ἂν δ' ἀναλάβῃ τοῦτο οὗτος ἀποδεικνύει ὅτι δέχεται ταύτην. Ὅταν πλησιάζῃ τις τὸ χειρόκτιον εἰς τὸ πρόσωπον ἄλλου, τὸ τοιοῦτον θεωρεῖται ὡς κολάφισμα. Ὅταν ἀποσπᾷ τις τὸ χειρόκτιον ἐκ τῆς χειρὸς ἄλλου, δεικνύει ὅτι περιφρονεῖ αὐτόν. Ἡ ἀφαίρεσις τῶν χειροκτιῶν ἐξ εὐγενοῦς τινος ἰσοδυναμεῖ μὲ καθαίρεσιν.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἐδουάρδου τοῦ Β' βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, κόμης τις ἀπεδείχθη ἐνοχος ἐσχάτης προδοσίας. Ὁ Waschingham ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων λεπτομερειῶν τῆς καθαιρέσεώς του, ὅτι οἱ πτερονιστῆρές του κατεσυντρίβησαν διὰ πελέκως καὶ τοῦ ἐξέβαλον τὰ χειρόκτιά του.

Γεγονός τι ἀξιοσημεῖωτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν χειροκτιῶν ἀναφέρουσι τὰ χρονικὰ τῆς Γερμανίας.

Ὅταν ὁ τελευταῖος τῆς δυναστείας τῶν

Σουάβων (ἀρχαία: ἐπαρχίας τῆς Γερμανίας, περιλαμβανούσης καὶ πολλὰ μέρη τῆς νῦν Ἑλβετίας) κατεδικάσθη εἰς θάνατον ὑπὸ τοῦ νικητοῦ τοῦ Καρόλου τῆς Ἀνδεγαυίας καὶ ἐπρόκειτο νὰ κατατομηθῆ, γεγωνυῖα τῆ φωνῆ καὶ πλήρει ὑπερηφανείας ἐβεβαίωσε τοὺς τίτλους του εἰς τὸ στέμμα, μεθ' ὃ, σκεφθεὶς ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀποδώσῃ εἰς τινὰ ἐκ τῶν ἰδικῶν του τὴν εὐγένειάν του, ἦν ἀφῆρουν ἐξ αὐτοῦ, ἔριψε τὸ χειρόκτιόν του ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ, προσκαλῶν θαρραλέον τινὰ ν' ἀναλάβῃ τοῦτο καὶ ἐκδικηθῆ τὸν θάνατόν του. Τὰ γαλλικὰ χρονικὰ τῶν ἱπποτικῶν χρόνων εἶνε πλήρη ἀνεκδότων, ἐν οἷς τὸ χειρόκτιον ἀναμιγνύεται ὡς σημεῖον προκλήσεως ἢ ἐρωτικῶν συμβάντων.

Μετὰ λαμπρὰν ἐορτὴν, ἐν ἣ διεκρίθησαν οἱ εὐγενεῖς Γάλλοι, ἀπεφασίσθη νὰ γείνωσιν ἐν τέλει θηριομαχίαι, ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐποχῇ. Ἐν τῇ κονίστρᾳ λέων τις κατεσπάραξε πάντα τὰ κατ' αὐτοῦ ἐφορηῆσαντα ζῶα· δύο δὲ περιφρημοὶ θηριομάχοι ἀνίκανοι ὑπ' αὐτοῦ κατέστησαν πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ ἀγῶνος.

Παρίστατο ἐν τῷ βασιλικῷ θεωρεῖῳ, ἀπαθῆς καὶ ὑπερήφανος, ἡ εὐγενὴς κυρία de Chalus. Αὕτη ἄφησε νὰ καταπέσῃ τὸ χειρόκτιόν της ἐν τῇ κονίστρᾳ, καὶ παρεκάλεσεν ἕνα ἐκ τῶν παρακαθημένων ἱπποτῶν ἵνα τὸ περισυνάξῃ. Ἄπας ὁ λαὸς συνεταράχθη, διότι ὁ ἱππότης ἐξώρμησε. Μετ' ὀλίγον ἐν τῇ κονίστρᾳ σκληρὸς συνήφθη ἀγὼν, ἐν ᾧ ὁ λέων ἐφονεύθη, ὁ δὲ νικητὴς ἐπανέφερε τῇ κυρίᾳ τὸ χειρόκτιον, ὅπερ μετὰ τῆς ἀνδρείας ἔλαβε. Κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα τὰ χειρόκτια ἦσαν ἀναφαίρετα τῆς ἐνδυμασίας τῶν εὐγενῶν. Ἐν καιρῷ ἐκστρατείας οἱ ἱππῶται ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ φέρωσι χειρόκτια. Ἐθεωρεῖτο ὡς γυμνότης παρὰ ταῖς κυρίας τὸ νὰ μὴ φέρωσι χειρόκτια. Ταῦτα δ' ἦσαν κεκοσμημένα διὰ λεπτοτάτων καὶ πλουσιῶν κεντημάτων.

Οἱ κατασκευασταὶ χειροκτίων μετέβαινον εἰς Φλωρεντίαν, ἵνα μάθωσι τὸ ἐπάγγελμα, τὸ μυστήριον τοῦ κοψίματος, τὴν κομψότητα τῶν ῥαφῶν, τὴν τέχνην τῆς χρωματίσεως τῆς μετὰ τῆς καὶ τῆς δορᾶς τῶν ἐριφίων, ἰδίᾳ δὲ τὴν σύνθεσιν τῶν ἄρωμάτων, δι' ὧν διεβροχευαῦτα.

Ἡ Αἰκατερίνη τῶν Μεδίκων ἐπέβαλε τοὺς ἰταλικοὺς συρμούς εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἐπειδὴ ὅμως τίποτε ἢ Γαλλία δὲν παραλαμβάνει ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ χωρὶς νὰ τὸ καθωραῖσῃ, ἡ εὐρωπαϊκὴ βιομηχανία τῶν χειροκτίων παρέλαθεν ἐξ αὐτῆς τότε τὰ διὰ ἰχνογραφημάτων πεποικιλμένα χειρόκτια, τὰ ἐν ταῖς ῥαφαῖς μέταλλα φέροντα καθὼς καὶ δίστιχα πολλάκις. Τὰ χειρόκτια τὰ γυμνοὺς ἐγκαταλείποντα τοὺς δακτύλους, καθὼς καὶ τὰ χρυσᾶς φέροντα βαλάνοους κατέστησαν τότε περιφρημα.

Πρὸς κατασκευὴν τῶν χειροκτίων, ἄτινα ἔ-

πρεπε νὰ φορῆ ἐν τῷ κυνηγιῷ ὁ φέρων τὸν ἱερακκα εὐγενὴς, ἀπητεῖτο ἀληθῆς καλλιτέχνης, ἰδίᾳ ὅπως ποικίλλη ταῦτα διὰ πλείστων ἀραβουργημάτων.

Ὁ Ῥοβέρτος Walpole ἐκέκτητο ζεύγος χειροκτίων, ἄτινα προήρχοντο ἐκ κληροδοτήματος πολλῶν γενεῶν, ἔφερε δὲ ταῦτα μόνον κατὰ τὰς ἐπισήμους ἡμέρας, καὶ ὅτε ἐνόμιζεν ὠφέλιμον ὅπως ἀποδείξῃ ὅτι κατήγετο ἐξ ἱστορικῆς οἰογενείας.

« Ἀπασα ἡ Γαλλία ἐγευματίσεν εἰς Strawberry, ἔγραψε ὁ Κ. καὶ ἡ Κ. Chatelet, ὁ δούξ τοῦ Liancourts, οἱ πρέσβεις τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Πορτογαλλίας, οἱ Holderness, οἱ Fitz-Roys. . . Ἐπὶ τέλους εἴμεθα εἰκοσιτέσσαρες εἰς τὴν τράπεζαν. Πάντες οἱ προσκεκλημένοι μου ἀφίκοντο παρ' ἐμοὶ τὴν ἐνδεκάτην. Μετέβην πρὸς ὑποδοχὴν τῶν εἰς τὰς θύρας τῆς ἐπαύλεως φέρων λαίμοδετὴν δικτυόπλεκτον, καὶ ζεύγος χειροκτίων κεντημένων μέγχοις ἀγκωνος, ἄτινα προήρχοντο ἀπὸ τὸν Ἰάκωβον τὸν Α' ».

Εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους τὰ χειρόκτια κατέστησαν ἀπαραίτητα σχεδὸν εἰς πάντας. Παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς εἶνε σημεῖον κομψότητος. Παρ' αὐτοῖς καθὼς καὶ τοῖς Γερμανοῖς τὰ χειρόκτια ἐπιβαρύνουσιν ἀρκετὰ τὸν προῦπολογισμόν ἐκάστου ἐν τῷ κεφαλαίῳ τοῦ καλλωπισμοῦ. Ἐν Γαλλίᾳ τὰ χειρόκτια εἶνε τὸ κυριώτερον στόλισμα τοῦ συρμού.

* * Α.

ΤΑ ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ

Τίς δὲν ἀγαπᾷ τὰ αὐτόγραφα; Τίς δὲν ἀναμένει μετὰ συγκινήσεως ἐπιστολὴν παρ' ἀγαπητοῦ προσώπου; Καὶ ὅταν λάβῃ τοιαύτην, τίς εἶνε ὁ ψύχραιμος καὶ ἀναίσθητος ἐκεῖνος, ὅστις δὲν τὴν ἀποσφραγίζει διὰ τρεμούσης χειρὸς καὶ δὲν τὴν ἀναγινώσκει ἀπαξ, δις καὶ τρίς καὶ δὲν τὴν φυλάττει κατόπιν ἐν τοῖς ἀδύτοις τῶν ἐρμαρίων του;

Καλὸν ἢ κακὸν, εὐχάριστον ἢ δυσάρεστον τὸ μελανόστικτον αὐτὸ χαρτίον, θαλερὸν ἢ μεμαραμένον φύλλον καταπίπτον ἐκ τῆς ζωῆς προσφιλοῦς προσώπου, ἐμπαιεῖ ἡμῖν ἰσχυρὰν αἴσθησιν καὶ καταλείπει ἄσβεστον τὴν ἀνάμνησιν. Καὶ ἐνίοτε ὅταν αἱ τρίχες μας ἔχωσι λευκανθῆ πλέον καὶ ἡ καρδία μας πάλλῃ ἡρέμα ὡς μηχανὴ παλαιοῦ ὰρολογίου, ἀναζῶμεν ἐπὶ στιγμὴν ὁπόταν τύχωμέν τι ἐκ τῶν παλαιῶν ἐκείνων χαρτίων, ἄτινα μᾶς ἐνέπλησαν ποτε χαρᾶς ἢ πόνου ἐφημέρου, ἐλπίδων κούφων, αἵτινες ἀπέπτυσαν ἀνεπιστρεπτὴ μετὰ τῆς νεότητος ἡμῶν.

Ἄλλ' ὑπάρχουσιν ἄλλοι, οἵτινες ἀγαπῶσι δι' ἄλλον λόγον καὶ κατ' ἄλλον ὄλως διάφορον